

A Temesvidéki Mérnök és Építész Egyletről

Amikor napjainkban a Magyar Mérnöki Kamara gesztusértékű felajánlást tett a 2005. évi temesvidéki árvízkárosultak megsegítésére, akkor egyúttal – tudva, nem tudva – azt a régi kapcsolatot is kifejezésre juttatta, amely az anyaországi mérnökséget összekötötte a partiumi műszaki értelmiséggel a 19. század második felében.

Talán kevesen tudják mérnökeink közül, hogy a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek egyetlen vidéki „fiókszervezete” volt, az 1874. január 11.-én, Temesváron megalakult Temesvidéki Mérnök- és Építész Egylet.

Létrejöttét minden bizonnyal annak köszönheti, hogy Temesváron sok kiváló mérnök dolgozott annak idején. Itt alakult meg 1871 márciusában a régió egyik legjelentősebb társulata, Temes-Begavölgyi Vízsabályozó Társulat, itt működött a Bega-csatorna mérnöki hivatala, a folyammérnöki kirendeltség, stb. Az itteni műszaki értelmiség ritkábban tudott kapcsolatba lépni a zömmel Budapesten dolgozó kollégákkal, hiszen az egyleti és szakosztályi üléseket zömmel a fővárosban tartották, ezért saját önképzésük és társas kapcsolataik elmélyítése érdekében megalakították az Egyletet. Az Egylet működtetésében Várnay Ádám, Mokry Endre, Péch József, Hajdú Gyula, Katona Antal és Képešy József játszották a főszerepet. Valamennyien a kor elismert vízmérnökei voltak. A lelkes, az önművelésre és szakmai továbbképzésre nagy súlyt fektető tagok komoly anyagi erőfeszítéssel 1880–1882 között jelentették meg az Egylet havonta, majd kéthavonta napvilágot látó közlönyét, a Temesvidéki Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyét. Elsárgult lapjain számos rangos tanulmány olvasható. Itt jelent meg Mokry Endre talán legfontosabb írásműve a bánáti vizek szabályozásának történetéről, Képešy József javaslata a közbenső Bánát vízhálózatának szabályozásáról, stb. A lapban közölt cikkekről és az egyleti eseményekről rendszeresen tájékoztatta a hazai mérnöktársadalmat Gonda Béla kiváló lapja, a Gazdasági Mérnök. A 19. század második felében igen erőteljesen fejlődő régió társadalma persze nem csupán műszaki téren adta szép jelét az önszerveződésnek. Ezekben az években alakult meg a Délvidéki Régészeti és Történelmi Társulat, a Délmagyarországi Természettudományi Egyesület, a Temesvidéki Gazdasági Egyesület, stb.

A temesvidéki mérnökegylet a század utolsó évtizedére csendesen kimúlt. Oka volt ennek az is, hogy vezetői idővel emelkedve a hivatali ranglétrán, a Földművelésügyi Minisztérium vízügyi szolgálatának különböző vezető posztjain kötöttek ki, s otthonukat is Budapesten találták meg. A technikai fejlődés is könnyebbé tette a kapcsolattartást, s időről-időre a pesti mérnökegylet is kimozdult a fővárosból. 1880-ban például éppen Temesváron tartotta nagygyűlését a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet.

A 19. század utolsó harmada az ország európai felzárkózásának egyik legizgalmasabb és talán mindmáig legeredményesebb időszaka volt. Ezen országépítő munkában kimagasló szerep jutott mérnökeinknek. Tapasztalataik feltárása és közreadása okulásul szolgálhat az utókornak is.

Fejér László

Irodalom

Kalapis Zoltán: Régi vízivilág a Bácskában és Bánátban. *Újvidék*, 1993.

Fejér László: A vízszabályozások nagy generációjának egyik mérnöke, Mokry Endre. *Hidrologiai Közöny*, 1989. 6.sz.